

Mäntyharjun kunnan liikuntapaikkatarveselvitys ja suunnitelma liikuntapaikkahankkeiden toteuttamiseksi:

- ENSILUMENLATU
- TEKOJÄÄKAUKALO JA CURLINGRATA
- KISALA-HALLIN LAAJENNUS JA PERUSPARANNUS

Jyväskylän yliopiston Liikuntatieteellisen tiedekunnan Liikuntakasvatuksen laitoksen LYTS016 Liikuntapaikan suunnittelu – kurssin opiskelijaryhmän (lukuvuosi 2014 - 2015) suunnitelma hankkeiden toteuttamiseksi

Työn ohjaaja liikuntasuunnittelun professori Kimmo Suomi

SISÄLTÖ:	sivut

I LUKU SUUNNITTELUMENETTELY	3

1. Suunnitelman tarkoitus	3
2. Suunnittelumenettely	3
3. Ohjausryhmä	4
4. Aikataulu	4
5. Mäntyharjulla huippuseminaari pienten kuntien liikuntapaikoista	7
6. Mäntyharjun liikuntapaikkatarpeen selvitys digitaalisesti	10
7. Keskusteluesimerkkejä digialustalla	12

II LUKU ENSILUMENLATU	16

---

8. Nykytilan selvitys	16
9. Pääpiirteittäin selostus hankkeesta	16
10. Perustelut hankkeen toteuttamisen tarpeellisuudesta	17
11. Kustannusarvio/ Elinkaarikustannus	18

---

12. Suunnitelma hankkeen rahoituksen toteutumisesta	18
13. Käyttötalous	18
14. Toteutusaikataulu	19
15. Viitoitus- ja pysäköintisuunnitelma	19
16. Rakennustapaselostus	20
17. Reitit	20
18. Lumitykit ja putket	20
19. Sähkö	20
20. Laajennusvara	21

---

21. Kustannusarvio	21

III LUKU TEKOJÄÄKAUKALO JA 1-RATAINEN CURLINGRATA

---

22. Nykytila	22
23. Perustelut hankkeen toteuttamisen tarpeesta	22

24. Pääpiirteinen selostus hankkeesta	23
25. Kustannusarvio	24

IV LUKU KISALA-HALLIN LAAJENNUS JA PERUSPARANNUS

26. Hankesuunnitelma ja nykytilan selvitys	25
27. Pääpiirteinen selostus hankkeesta	26
28. Perustelut hankkeen tarpeellisuudesta	26
29. Huonetilaohjelma	27
30. Kustannusarvio	28
31. Arviointi suunnittelun onnistumisesta	28

LIITELUETTELO

LIITE 1. Vertailumaakuntien kuntien ja valtakunnallisia vertailulukuja kuntien liikuntataloudesta	31
LIITE 2. Vertailumaakuntien ja valtakunnallisia vertailulukuja kuntien liikuntataloudesta 2008 – 2012	38
LIITE 3. Suunnitteluprosessin kulku, tehtävät ja toimenpiteet	40

I LUKU SUUNNITTELUMENETTELY

1. SUUNNITELMAN TARKOITUS

Tämä raportti on tehty Mäntyharjun kunnan liikuntapoliittisen suunnittelun avuksi, jotta kolme keskeistä liikuntapaikkaa otettaisiin mukaan kunnan tulo- ja menoarvioihin valtionapuhakemuksia varten.

1. Kisalan sisäliikuntatilan saneeraus- ja laajennussuunnittelu,
2. Luonnonjäähaukalan muuttaminen ns. tekojäähaukaloksi Kisalan välittömässä läheisyydessä ja
3. Ensilumen ladun suunnittelu Kisalan läheisyyteen, jolla pidennetään hiihtoaikoja kauden molemmista päistä.

2. SUUNNITTELUMENETTELY

Jyväskylän yliopiston Liikuntatieteellisen tiedekunnan (Liikuntakasvatuksen laitos) toimii suunnittelupalvelun tuottajana ja Mäntyharjun kunta palvelun tilaajana ja maksajana.

Kyse oli yhteistoiminnallisesta suunnitteluprosessista, jossa yliopisto ja kunta tuottivat yhteistoimin em. liikuntapaikkojen ja todellisten käyttäjäyhteisöjen liikuntapaikkatarpeiden kartoituksen sekä liikuntakuntapaikkasuunnitelman valtionapuhakemukset siten, että kunta vastasi hankkeiden valtionapuhakemuksen taloudellisten laskelmien ja rakennusteknisten piirrosten (hankkeiden L2-piirrokset) tekemisestä, joihin perustuen yliopisto teki hakemukset kunnalle. Osapuolten edustajina olivat yliopiston professori Kimmo Suomi kimmo.suomi@jyu.fi ja Mäntyharjun kunnan puolesta kenttämestari Juhani Lyytikäinen juhani.lyytikainen@mantyharju.fi joiden välillä tilaaja ja tuottaja toimivat yhteydenotoissa.

Työn tavoitteena oli kartoittaa hallin käyttäjäryhmät ja heidän tarpeensa, jotka pitää ottaa huomioon yksityiskohtaisemmassa rakennus- ja/ tai arkkitehtisuunnittelussa.

Mäntyharjun kunnalle tehdään samanlaiset suunnitelmat myös ensilumenladulle Mäntyharjun liikuntapuistoon sekä vastaava suunnitelma myös uutta tekojääkaukaloa varten samaiseen Mäntyharjun liikuntapuistoon.

3. OHJAUSRYHMÄ

Mäntyharjun kunta asetti työtä ohjaamaan ja seuraamaan alla olevan työryhmän, jonka puheenjohtajana oli **Toni Maczulskij** ja sihteerinä sivistysjohtaja **Suvi Pirnes-Toivanen** ja kunnan liikuntapaikkojen asiantuntijana **Juhani Lyytikäinen**. Kunnanjohtaja **Jukka Ollikainen**, hallintojohtaja **Tuomo Penttinen** ja tekninen johtaja **Tapio Montonen** osallistuivat tarvittaessa työryhmän kokouksiin.

Ryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja	Toni Maczulskij
Sihteerit	Suvi Pirnes-Toivanen
Jäsenet	Markku Huovinen
	Maiju Kokkonen
	Tanja Hartonen-Pulkka
	Juhani Lyytikäinen
	Jyrki Taumala

Jyväskylän yliopiston edustaja Kimmo Suomi

Tiedotettavat:

- kunnanjohtaja Jukka Ollikainen
- vapaa-aikasihteerit Pertti Petman
- hallintojohtaja Tuomo Penttinen
- tekninen johtaja Tapio Montonen
- tarkastuslautakunnan valmistelija Anja Oinonen

4. AIKATAULU

Vuonna 2014:

Huhtikuu:

- sopimuksen allekirjoittaminen
- Mäntyharjun kunta keräsi käyttäjäyhteisöjen yhteystiedot ja varmisti heidän osallistumisensa elektroniseen Oppima-suunnittelualustaan

Toukokuu:

- Yliopisto loi käyttäjäyhteisöille, joiden halukkuuden osallistumiseen sekä sähköpostiosoitteet kunta hankki ja toimitti yliopistolle, elektronisen suunnittelualustan OPTIMA – ympäristöön.
- OPTIMA-ympäristössä julkaistiin myös valokuvia, kartta-, kaava yms. materiaalia suunnittelun avuksi.
- Järjestettiin kaksi koulutustilaisuutta elektronisen ympäristön käyttöä varten Mäntyharjulla. Kunta organisoii koulutustilat (tietokoneluokka), markkinoi tilaisuuden osallistujille sekä otti vastaan ilmoittautumiset ja yliopisto vastasi koulutustilaisuuksien sisällöistä ja kouluttamisesta.
- Järjestettiin kaikille halukkaille julkinen aloitusseminaari suunnittelutyöstä.

Kesä-lokakuu:

- Osallistujat eli elektronisen ympäristön käyttäjät tuottivat näkemyksensä liikuntapaikoista elektroniseen ympäristöön ja yliopiston edustajat olivat mukana ympäristössä koordinoimassa ja motivoimassa osallistujia, jotta liikuntapaikoista saatiin riittävän monipuolinen näkemys.
- Seuraavat sisällöt kartoitettiin:
  - o **fyysinen ympäristö** (laajuus ja varustetaso, pukuhuoneet, suihkutilat, parkkipaikat, saavutettavuus, esteettömyys, kaavoitus ja kiinteistön muodostus jne.)
  - o **sosiaalinen ympäristö** (erilaiset käyttäjäryhmät, kuten urheiluseurojen edustajat, koululiikunnan edustajat, yksittäisten firmojen edustajat, mahdolliset muut yhdistykset, kansalaisopiston edustajat, tapahtumien järjestäjäyhteisöt, kunnan työntekijäyhteisöt, yksityiset yritykset, kylätoimikunnat, päätöksentekijöiden edustus, sivistys/ opetusvirkahenkilöstön edustus jne.).
  - o **toiminnallinen ympäristö**: mitä toimintoja hankkeeseen halutaan,
  - o **hallinnollinen ympäristö** keskeiset päätöksentekijät ja virkahenkilöt mukana elektronisessa ympäristössä, millainen hallintajärjestelmä, varausjärjestelmät, riskien kanto onnettomuuksissa jne.

- **taloudellinen ympäristö:** keskeiset päätöksentekijät ja virkahenkilöt mukana elektronisessa ympäristössä, investointi- ja käyttökustannukset, rahoitus, valtionavustukset, käyttäjien käyttömaksut jne.

Marras-joulukuu:

- Järjestettiin väliraportointiseminaari elektronisen ympäristön keskeisistä tuloksista samoilla periaatteilla kuin aloitusseminaari.
- Laadittiin liikuntarakentamisen valtionapuhakemus ensilumenladusta Itä-Suomen AVI:lle ja opetus- ja kulttuuriministeriölle
- Kunta päätti valtionavustuskohdeistaan ja professori Kimmo Suomi selvitti hanketta ja valtionapuhakemusta Mäntyharjun päätöksentekijöille ja virkahenkilökunnalle.

Vuonna 2015:

Tammi-helmikuu:

- hankkeen julkinen päätösseminaari Mäntyharjulla

Maalis-huhtikuu:

- Yliopisto järjesti yhdessä kunnan kanssa pienten kuntien liikuntarakentamisseminaarin, johon kutsuttiin mukaan osallistujiksi Itä-Suomen AVI:n liikuntahallinnon ja Keski-Suomen, Savon, Karjalan ja Saimaan alueiden kuntien ja yhteisöjen edustajia.

Kesä-joulukuu:

- Kerättiin aineisto hankkeen toteutuksesta.

Vuonna 2016:

Tammi-huhtikuu 2016:

- Toteutuksen arviointi ja loppuraportti Mäntyharjun kunnalle.

Syyslukukauden alussa 2014 opiskelijoille tarjottiin mahdollisuutta olla mukana suunnittelutyössä, valtionapuhakemuksen laatimisessa ja loppuraportin kirjoittamisessa LYTS010 Liikuntapaikan suunnittelu – kurssin puitteissa. Mukaan otettiin siis syyskuussa 2014 Liikuntapaikan suunnittelu-kurssin opiskelijat, jotka laativat kurssityönä raportit elektronisesta ympäristöstä ja laativat kurssityönä valtionapuhakemukset.

Yliopiston puolelta suunnittelusta vastasi ja opintojaksoa ohjasi **liikuntasuunnittelun professori Kimmo Suomi**. Suunnittelussa noudatettiin ns. osallistuvan suunnittelun ja yhteissuunnittelun periaatteita ja hyväksi havaittuja käytänteitä, joihin voi perehtyä mm. Liikettä koulupihoille – UKK-instituutin elektronisessa julkaisussa, jossa professori Suomen artikkeli ”Uutta osallistuvaa suunnittelua”

http://www.lahiliikuntapaikat.fi/files/ns2/Koulu_PDF/keravaraportti.pdf

5. MÄNTYHARJULLA HUIPPUSEMINAARI PIENTEN KUNTIEN LIIKUNTAPAIKOISTA

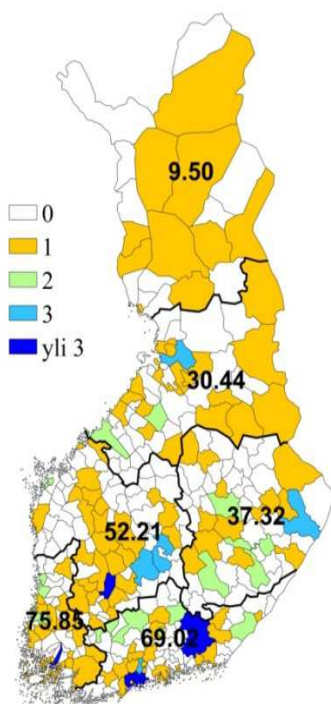
Mäntyharjun kunta ja Jyväskylän yliopiston Liikuntakasvatuksen laitos järjestivät kaikille Itä-Suomen kuntien liikuntatoimille kehittämisseminaarin 8.4.2015 klo 10–14 Mäntyharjulla. Seminaarissa pureuduttiin erityisesti pienten kuntien liikuntarakentamiseen. Konkreettisinä esimerkkeinä seminaarissa käytettiin Mäntyharjulle päätettyä ensilumenlatua ja suunniteltuja tekojäähaukalo-curlingkenttää sekä sisäsaliesimerkkinä Mäntyharjun Kisala-hallin laajennusta ja peruskorjausta. Kunnanjohtaja Jukka Ollikaisen mukaan:

Mäntyharju tarjoaa hienot puitteet seminaarilaisille saleineen, lounaineen ja kahveineen sekä mainion ja innovatiivisen ohjelman, josta on kunnille hyötyä. On hienoa saada Mäntyharjulle vertaiskuntia pohtimaan liikunnan mahdollisuuksia kuntalaisten hyvinvoinnin edistämässä.

Seminaarissa puhuneen Jyväskylän yliopiston professori Kimmo Suomen mukaan:

...alueellinen tasa-arvo ei Suomessa liikuntapaikkojen osalta toteudu kovinkaan hyvin, kuten oheisen kuvion osoittamalla tavalla esim. Itä-Suomessa

jäähallien peittoprosentti on vain 37 % väestöstä kun vastaava luku Etelä-Suomessa on 69 % ja Lounais-Suomessa 75 %. Seminaarissa pohditaan mm. tätä epäkohtaa ja lisäksi sitä, miten Mäntyharjun esimerkeistä saadaan tietoa siitä kuinka pienet kunnat voivat parantaa edullisilla, mutta toimivilla ratkaisuilla liikuntapaikkojaan.

Kuviossa maamme AVI alueilla jäähallien peittoprosentit maan keskimääräisellä käyttöetäisyydellä

Professori Suomi on tutkinut tilinpäätösanalyysillä kuntien omia panostuksia liikuntatoimeen. Hänen mukaansa erot kuntien välillä ovat suuria, koska esim. Pohjois-Savossa kärkenä oli Kuopio (116 €/asukas vuodessa) ja pienin panostus muutamassa kunnassa on n. 30 e asukasta kohden vuodessa. Etelä-Savossa Enonkoski johtaa 130 €:lla ja Pohjois-Karjalassa Outokumpu 124 €:lla. Etelä-Karjalassa Imatralla panostetaan kunnan omia varoja liikuntaan 130 € asukasta kohden. Tyypillinen pieni kunta Itä-Suomessa panostaa 40 €. *Mäntyharju on hyvää keskitasoa 70 €:lla.*

Mäntyharjun kunnalla ja Jyväskylän yliopistolla on 2-vuotinen kehittämissopimus 2014–2015, jolla kunnan liikuntapaikkoja on kehitetty. Kehittämistyön antia puidaan seminaarissa siten, että muutkin kunnat voisivat toteuttaa vastaavaa kehittämistyötä.

Seminaarissa puhujina olivat toiminnanjohtaja ja liikuntaneuvos Heino Lipsanen Etelä-Savon Liikunnasta, Pekka Paavola Jääkiekkoliitosta ja asiantuntijoita liikuntapaikkalaitteita tuottavista firmoista.

Pienten kuntien liikuntapaikkaseminaari Mäntyharjulla

Aika: Keskiviikkona 8.4.2015 klo:10 -14

Paikka: Mäntyharjun lukion kulttuurisali, Kompantie 22, 52700 Mäntyharju

Tarkoitus: Itä-Suomen AVI:n kuntien liikuntatoimelle informoida viimeisintä tietoa liikuntapaikkarakentamisesta erityisesti pienten kuntien näkökulmasta

Ohjelma:

klo:9.30   **Tervetulokahvit, Mäntyharjun kunta tarjoaa**

klo:10.00   Seminaarin avaus
kunnanjohtaja **Jukka Ollikainen**, Mäntyharjun kunta

klo:10.15   Itä-Suomen AVI:n liikuntaterveiset ja ajankohtaisasiat Itä-Suomen kunnille
liikuntatoimen ylitarkastaja **Pirjo Rimpiläinen**, AVI, Mikkeli

klo:10.45   Voiko Urheilugaalassakin tunnustuksen saaneen Mikkelin Täydellisen Liikuntakuukauden toteuttaa myös pienissä kunnissa?
liikuntaneuvos, aluejohtaja **Heino Lipsanen**, Etelä-Savon Liikunta, Mikkeli

klo:11.15   Mäntyharjun kunnan liikuntapaikkatarveselvitys – esimerkkitapaus liikuntapaikkasuunnittelusta; liikuntasuunnittelun professori **Kimmo Suomi**, Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellinen tiedekunta, Liikuntakasvatuksen laitos

klo:11.45 **Lounas, Mäntyharjun kunta tarjoaa**

klo:12.30 Mäntyharjun kunnan liikuntapaikat nyt ja tulevaisuudessa
kunnanhallituksen 1.vpj, liikuntapaikkatarveselvityksen ohjausryhmän pj
Toni Maczulskij, Mäntyharjun kunta

klo:12.40 CASE: Kuntien mahdollisuudet ensilumen ladun rakentamisessa –
esimerkkinä Mäntyharjun ensilumen latusuunnitelma ja
valtionavustushakemus. Puheenvuoro laitetoimittajaedustaja **Arctic-
Freetec Oy**:stä.

klo:13.00 CASE: Kuntien jääliikuntaolosuhteet – esimerkkinä Mäntyharjun tekojään
rakentaminen. Puheenvuoron käyttävät Jyväskylän yliopistosta **Janita
Frantsi** ja jäähalliasiamies **Pekka Paavola** Jääkiekkoliitosta.

klo:13.20 CASE: Sisäliikunnan olosuhteet – esimerkkinä Mäntyharjun Kisala-hallin
laajennus ja saneeraus. Puheenvuoron käyttää professori **Kimmo Suomi**.

klo:13.40 Seminaarin päätöskeskustelu ja päätössanat. Mukana keskustelussa
Mäntyharjun kunnan kenttämestari Juhani Lyytikäinen ja vs. kulttuuri- ja
vapaa-aikapalvelujen johtaja **Suvi Pirnes-Toivanen**.

Seminaarin puheenjohtajana toimii Mäntyharjun kunnanhallituksen 1.vpj
Toni Maczulskij.

Seminaarin järjestivät yhteistyössä:

Mäntyharjun kunta

Jyväskylän yliopiston Liikuntakasvatuksen laitos

6. MÄNTYHARJUN LIIKUNTA-PAIKKATARPEEN SELVITYS DIGITAALISESTI

Mäntyharjulla käytettiin liikuntapaikkatarpeen selvittämiseksi Jyväskylän yliopiston digitaalista virtuaaliympäristöä nimeltä OPTIMA, johon oli tehty suuri joukko kysymyksiä kunnan valitsemille vastaajille.

Elektronisella alustalla selvitettiin seuraavia aihepiirikokonaisuuksia:

1. Mäntyharjun liikunnasta yleiskeskustelu (n=54)
2. Kotoa hallille (n=13)
3. Ulko-ovelta saliin (n=13)
4. Hallin liikuntatilat (n=12)
5. Yleisö, katsojat (n=5)
6. Liikunnanopetus (n=4)
7. Hallin tekniikka (n=4)
8. Sisäinen liikenne (n=4)
9. Liikuntavammaiset (n=2)
10. Sponsorit (n=4)
11. Toiminnallinen ympäristö (n=3)
12. Sosiaalinen ympäristö (n=3)
13. Varausjärjestelmä (n=4)
14. Hallinnollinen ympäristö (n=5)
15. Taloudellinen ympäristö (n=10)
16. Muuta mahdollista (n=2)
17. Kotoa/ koulusta kaukalolle (n=3)
18. Kaukalon oheistilat (n=4)
19. Kaukalon käyttö (n=5)
20. Kaukalon rahoitus (n=3)
21. Kotoa ladulle ja takaisin (n=3)

22. Ensilumenladun oheistilat (n=1)

23. Ensilumenladun käyttö (n=7)

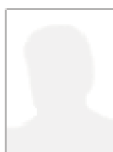
24. Ensilumenladun hankinta, hallinta ja talous (n=0)

Oheisen listauksen perusteella saatiin elektroniseen ympäristöön virtuaalisesti 168 narratiivia eli vastausta tutkimusten esittämiin kysymyksiin. Narratiiveille tehtiin sisällönanalyysi, jota käytettiin apuna yksityiskohtaisessa suunnittelussa kolmella eri liikuntapaikalla.

Oheessa alla autentinen esimerkki laadullisen tutkimuksen keskustelusta elektronisella alustalla.

---

7. KESKUSTELUESIMERKKEJÄ DIGIALUSTALLA

Kotoa hallille / MäVi:n edustaja

11.6.2014 18:38

1. Hallin saavutettavuus on hyvä. Autotiet ovat hyvät ja kevyenliikenteenväylät sekä pyöräilijöille että jalankulkijoille riittävät.

2. Hallin läheisyydessä ei ole linja-autopysäkkiä, koska linja-autoliikennettä ei ole. Linja-autoasema on n. parin sadan metrin päässä hallista ja rautatieasema n. puolen kilometrin päässä.

3. Hallin sisäänvalo on oikealla paikalla, mutta vapaata tilaa on niukasti ulkona -> ei välttämättä niin turvallista pienten lasten odottaa hakijoitaan.

4. P-paikat ovat riittävät.

Re: Kotoa hallille / MäVi:n edustaja

Suomi Kimmo vastasi 11.06.2014 18:52

Heippa Merja!

Onko kulku linja-autoasemalta sujuva ja turvallinen kulku Kisalan alueelle? Ovatko tienylitykset suojatiellä yms.?

Kyselee Kimmo Suomi

e-pojat, yu/ monilajiset/ liikkari/ sivistysltk

15.6.2014 22:12

En nyt tiedä saanko vastata ja missä roolissa, mutta

1. Kisalan saavutettavuus mielestäni melko hyvä oman paikkakunnan asukkaita ajatellen. Ulkopaikkakuntalaiset eivät löydä paikkaa, kun opasteita ei ole missään elleivät kaiva osoitetta esiin. Metsäleikkipuiston tultua tunnettuus parantunut.

2. Parkkialueet pienet, jos tapahtumaa yhtä aikaa Kisalassa ja esim. pesiskentällä tai yu-kentällä.

3. Sisääntulo on välillä hiukan vaarallinen, etenkin pienille lapsille. Juoksevat helposti ulko-ovelta parkkialueen läpikulkuliikenteen sekaan. Autot tulevat usein "kulman takaa". Talvisaikaan valaistust avoisi olla enemmän.

/ sb e-pojat, yu/ monilajiset/ liikkari/ sivistysltk

16.06.2014 22:28

Samaa mieltä olen 1 .valaistuksesta talvella eli piha on pimeähkö.. 2. Ja hallin sisään/ ulos käynti on tosiaan vaarallisen oloinen. Voisi olla suurempi " varoalue"/

autolla kulku suljettu kokonaan oven edestä. + porukka oikasee fillarilla usein urtsilta kisan kulman takaa keskustaan päin melko vauhdilla suoraan parkkiksen läpi...

Mävi:n edustaja

17.6.2014 09:34

1. Hallille on ihan hyvät kulkuyhteydet. Urheilutiellä voisi olla kevyenliikenteen väylä molemmilla puolilla tietä jolloin tien ylityksiä tulisi vähemmän. Sisääntuloja ja ulosmenoja voisi selkeyttää. Pienet lapset hyötyisivät tästä. Opasteet Kisalaan pitäis tehdä paremmaksi.

2. Näin pienellä paikkakunnalla ei ole lähiliikennettä, joka tarvitsisi bussipysäkkiä. Tulevaisuudessa tarvetta voi ilmetä esim. jos järjestetään harrastajille kuljetuksia Kisalaan, esim ikäihmisten kyydityksiä samoin kuin ns. kirkkokyydit.

3 ja 4. Parkkipaikkaa ja autoliikennettä tulisi kehittää. Kisalasta katsoen ensimmäinen autorivi pitäisi olla siten, että siihen voi parkkeerata vain keula Kisalaan päin. Nyt siihen voi parkkeerata siten että perä jää Kisalaan päin ja se aiheuttaa esim monilaji- ja liikkari-iltoina huomattavia vaaratilanteita kun lapset juoksevat autojen perän takana Kisalaan samaan aikaan kun autoja peruuutetaan Kisalaan päin. Samalla piha on myös Kisalasta poispäin laskeva, jolloin auton sisältä ei tahdo nähdä riittävästi takana mahdollisesti kulkevia lapsia. Sama vaaramomentti on eri turnauksien ja tapahtumien aikana. Kun eka autorivi olisi auton keula Kisalaan päin niin läpikulkuliikenne Kisalan seinustalla voitaisiin kieltää ja vain huoltoajo sallia. Valaistus Kisalan pihalla on erittäin huono pimeään aikaan.

Suomi Kimmo Kyse133 7.06.2014 12:25

Lisäkysymyksenä esitän:

Miten Kisalan saavutettavuutta voidaan parantaa? Jos laitetaan ospastusta niin mihin ja millaista opastusta pitää saada?

Mihin täsmälliseen kohtaan esim. valaisinpylväitä voisi laittaa lisää? vai onko joku muu valaisinsysteemi parempi tai lisäksi esim. valonheittämiä seiniin, sisääntuloihin?

Kysyy Kimmo Suomi

/ sb e-pojat, yu/ monilajiset/ liikkari/ sivistysltk vastaa

Suomi Kimmo 17.06.2014 12:27

Onko Kisalan lähetyvillä muita parkkipaikkoja - siis korvaavia, jos monta tapahtumaa yhtäaikaan, joihin voi ohjata autoja tilaisuuden järjestäjien toimesta?

Suomi Kimmo kirjoitti 17.06.2014 12:29

KIITOS HYVÄSTÄ JA MONIPUOLISESTA JA RIITTÄVÄN YKSITYISKOHTAISESTA VASTAUKSESTA. TÄLLAISTA LISÄÄ!

Toivoo Kimmo Suomi

VoTa:n edustaja

17.06.2014 13:44

1. Kyttäläntien ajohidaste, joka on melkein risteyksessä on vaarallinen, kun autoilijat kiertävät sen

2. Linja-autopysäkkiä ei ole

4. Suuremmissa tapahtumissa/ samanaikaisissa P-tila on riittämätön. Koirakenttä on aikaisemmin tuonut tilaa pysäköintiin. Kisalan parkkipaikkaa käytetään yhteisesti

urheilualueen kanssa kun urheilukentän läheisyydessä ei ole muuta tilavampaa paikkaa isommalle joukolle.

Piha-aluetta käytetään ilta-aikaan myös kaahailupaikkana. Voisiko sitä rajoittaa liikennemerkein?

kotoa hallille

Yksityishenkilö 23.06.2014 20:47

Mielestäni tuloväylät ovat toimivia

pysäkkiä linja-autoille ei ole, eikä varmaankaan tarvitse.

odotusalue Kisalan ulkopuolella pieni lähellä liikennettä. Parkki/liikennöinti Kisalan edestä voisi siirtää alemmaksi (moottoriajoneuvoille voisi olla parkki kauempana pääovesta)

II LUKU ENSILUMENLATU

8. Nykytilan selvitys

Hiihto on Mäntyharjulla erittäin suosittu harrastus, mikä selviää Jyväskylän yliopiston Liikuntatieteellisen tiedekunnan Liikuntakasvatuksen laitoksen selvityksestä syksyllä 2014. Mäntyharjulla hiihtävät niin kuntalaiset, koululaiset, vieraspaikkakuntalaiset, urheiluseuralaiset, kilpahiihtäjät kuin ikääntyneet ja kasvavassa määrin myös matkailijat, joita Mäntyharjulla matkailu-, vapaa-aika- ja mökkipaikkakuntana on runsaasti ympärivuotisesti yli 160 000 yöpymisvuorokautta vuodessa. Mäntyharju on panostanut paljon hiihtoon rakentamalla yli 150 km mittaisen latuverkoston alueelleen, joista ohessa liitteenä latuverkostomateriaali. Ensilumenlatua varten on valmiina valaistu hyväpohjainen latupohja aivan kunnan keskustassa Urheilupuistossa, jossa

sijaitsevat myös muut kunnan keskeiset liikuntapaikat kuten Kisala-sisähalli, jääkiekkokaukalo, pesäpallokenttä/luistinrata, tenniskentät, lasten liikuntapuisto, hiihtolatu, jalkapallon nurmikenttä, yleisurheilukenttä ja huoltorakennuksia. Välittömässä läheisyydessä on lukio ja yhtenäiskoulu, jossa on luokat 0.-9.

Vaikka kunta on panostanut hiihtolatuihin, on viime vuosina ollut hiihdon esteenä usein lumenpuute ilmastollisista syiden takia ja siksi ensilumenladulla pystytettiin takaamaan hiihtomahdollisuudet niin koululaisille kuin muillekin kuntalaisille ja matkailijoille. Ilmatieteenlaitoksen mukaan hiihtokausi on lyhentynyt Mäntyharjun ja Etelä-Savon alueella merkittävästi 2000-luvulla.

9. Pääpiirteittäin selostus hankkeesta

Tarkoituksena on perustaa ensilumenlatu Mäntyharjun Urheilupuistoon valmiille latupohjille, joita voi käyttää myös lumettomana aikana ulkoiluun, lenkkeilyyn ja kävelyyn. Yhteispituus on 1,8 km, josta 1,3 km on valmiilla latupohjalla, jossa on nousuja ja laskuja. Lisäksi on n. 500 m osuus, joka on lähinnä yleisurheilukentän ympäri tasaisella pohjalla. Se on tarkoitettu esim. ikääntyneille ja lapsille, joilla ei ole mahdollisuutta vaativiin nousuihin ja laskuihin. Näitä voidaan toteuttaa 1,3 km:n osuudella. Kun tasaisen maan lenkki ja vaativampi lenkki yhdistetään, tulee yhdysladulle mittaa n. 1 km. Ns. kuntoratapohja, johon ensilumenlatu on tarkoitus tehdä, on valmiiksi valaistu koko pituudeltaan. Latu-uran leveys on 8 m, jolloin ladun kokonaisala on $1.8 \text{ km} \times 8 \text{ m} = 14\,400$ neliömetriä.

Lumetus on tarkoitus tehdä lumitykeillä, joita alueella voi olla 2-3. Niille rakennetaan kiinteäksi linjaksi ns. vedenottamoputki n. 150 m ja muu vesihuolto tapahtuu olemassa olevista vesipisteistä letkuilla. Vesi otetaan aivan ladun vieressä olevasta Pekkolanlamasta nostopumpuilla. Vedenottoa varten tarvitaan painesäiliö ja veden puhtauden takaamiseksi käyttöveden suodatinjärjestelmä. Lunta on tarkoitus tehdä tykeillä alueelle säilömistä varten talvisten olosuhteiden aikana ja varastoida lumi tenniskenttäalueelle, josta sitä voidaan kuljettaa talven mittaan tarvittaviin paikkoihin. Lisäksi hyödynnetään viereisen jääkiekkokaukalon ja isomman luistelukentän hoidosta syntyvää jäähilettä laduille.

---

10. Perustelut hankkeen toteuttamisen tarpeellisuudesta

Ensilumenlatu palvelisi laajojen käyttäjäryhmien tarpeita. Hiihto on kunnassa tärkeä harrastus, sillä koulujen ja urheiluseurojen hiihtotoiminnan lisäksi hiihtosuorituksia kertyy vuodessa n. 8 000 rekisteröityä kuntoilukertaa. Osa kuntalaisista hiihtää päivittäin, jos on lumimahdollisuus. Mäntyharjulle tullaan hiihtämään jopa yli 50 km päästä, jolloin ladun vaikutusalue on kuntaa laajempi. Ensilumenlatu on ensiarvoisen tärkeä kouluille ja niiden liikunnan opetuksen suunnittelulle, jolloin ensilumenlatu mahdollistaa hiihtokauden venyttämisen pidemmälle ajanjaksolle ja vältetään koulun läheisten latujen sekä lukujärjestyksen ruuhkaantuminen ja ns. lämpiminäkin talvina päästäisiin hiihtämään. Tarvetta ensilumenladulle on myös Mäntyharjun yleisseuralla Virkistysellä niin kuntoilun kuin kilpaurheilun sekä virkistysliikunnan tarpeisiin.

Ensilumenladulle on siis kunnassa aito tarve. Laajojen käyttäjäryhmien tarpeet tullaan ottamaan huomioon myös yksityiskohtaisemmassa toteutuksessa. Ensilumenlatu sijoittuisi vaihtelevaan maastoon ja tarjoaa haasteita myös kokeneemmille hiihtäjille. Yhdysladun oikaisua käyttämällä soveltuu latu myös kokemattomille hiihtäjille. Tarkoituksena on perustaa myös hiihtomaa lasten leikkipuiston alueelle, jossa on jo talvisin pulkkamaa. Se edistäisi myös koulujen hiihdonopetusta ja madaltaisi nuorten hiihtokynnystä sekä takaisi myös esteettömyyttä ladulle.

Kokonaisuudessaan ensilumenlatu tyydyttäisi siis laajojen käyttäjäryhmien moninaisia liikuntatarpeita, mikä on myös uuden Liikuntarakentamisen Suunta 2014 – asiakirjan yksi keskeinen tavoite.

Ensilumenlatu tarjoaa terveellisen ja viihtyisän ulkoilu ympäristön, joka palvelee siis monien eri käyttäjäryhmien tarpeita. Hanke vastaisi myös muuttuviin olosuhdetarpeisiin. Ilmastomuutoksen vastapainoksi ensilumenlatu toisi kunnan hiihto-olosuhteisiin varmuutta ja palvelisi kuntalaisia – ja jopa laajemmin – eri tarpeita monipuolisesti. Hiihto on mäntyharjulaisille tärkeä perinteinen harrastus ja hanke edistäisi näin myös kulttuuriarvojen säilyttämistä, siirtoa ja kehittämistä.

---

11. Kustannusarvio/ Elinkaarikustannus

Luvussa 21 esitellään erillinen tavoitehintalaskelma kustannusarviona, jonka loppusumma on 180 000 €. Lumetukseen tarvitaan lunta ja vettä sekä tykit. Lumetusvesi ei aiheuta raakavesikustannuksia. Sähköä varten tarvitaan uusi liittymä 110 kWh. Lumetuksen aikana tarvitaan työvoimaa lisäpanostuksena max. 6 viikkoa vuodessa. Normaali lumetustyöaika lisääntyy hiihtosesongin aikana keskimäärin 2 kuukauden aikana, jolloin tarvitaan lisää työpanostusta.

12. Suunnitelma hankkeen rahoituksen toteutumisesta

Kunta on sitoutunut hankkeen rahoituksen toteutukseen vuoden 2015 tulo- ja menoarviossaan 10.12.2014 kunnanvaltuuston tekemän talousarviopäätöksen mukaan 180 000 €. Valtionavustuksen ollessa 25 % hyväksyttävistä menoista, on valtionosuudelle laskettu 45 000 €:n osuus. Hanke tehdään kokonaisuudessaan vuoden 2015 aikana, jolloin se aloitetaan 4-5/2015 ja on tarkoitus avata käyttöön hiihtokauden alkaessa syyskuun 10-12/2015.

13. Käyttötalous

Muulla Suomessa toteutettujen vastaavien hankkeiden käyttötalous on lisännyt kunnan liikuntapaikkojen nettokäyttömenoja n. 10 000 € - 15 000 € vuodessa sää- ja maasto-olosuhteista riippuen. Tarkoituksena on, että ensilumenladulta ei peritä maksuja käyttäjiltä.

14. Toteutusaikataulu

Ohessa ohjeellinen toteutusaikataulu:

12/2014

Valtionapuhakemuksen tekeminen Itä-Suomen aluehallintovirastolle 31.12.2014 mennessä.

01/2015

Suunnitelmien täsmennys ja lumetusjärjestelmän konsultointi alan laite- ja palvelutarjoajien kanssa.

27.3.2015 Seminaari liikuntarakentamisesta Mäntyharjulla yhdessä Jyväskylän yliopiston kanssa.

04-05/ 2015 Valtionapupäätökset hankkeelle Itä-Suomen AVI:ssa.

04-05/ 2015 tarjouskilpailut tykeistä ja lumetusjärjestelmästä, kun valtionapupäätökset on saatu.

05-06/ 2015 Rakentamisen aloittaminen.

05-09/ 2015 Rakentaminen.

10–11/ 2015 Järjestelmän koekäyttö.

11/ 2015 Ensilumenladun avajaiset.

15.Viitoitus- ja pysäköintisuunnitelma

Alueelle on juuri syksyllä 2014 tehty uusi viitoitusjärjestelmä käyttäjien opastamiseksi. Ensilumenladun parkkipaikat sijaitsevat vedonottamon läheisyydessä (max 15 autopaikkaa) ja Kisala-hallin edustan parkkipaikalla on valmiina 100 autopaikkaa. Lisäksi mahdollisia hiihtokilpailuja ja – tapahtumia varten Kisala-hallin läheisyyteen ja koulujen piha-alueille lähelle latua on mahdollista saada n. 400 autoparkkipaikkaa yleisten rakennusten pihoille ja aukioille.

16.Rakennustapaselostus

Rakennustapaselostukseen käytettävä Rakennustieto Oy:n asiakirjaa RKOY 520 ei ole enää saatavilla joten alla ohessa käytetään vapaamuotoista rakennustapaselostusta.

17.Reitit

Toteutetaan kaksisainen latu-ura valmiilla hyväpintaisella ulkoilureitillä, joka on valmiiksi valaistu (500 m tasainen osuus ja 1,3 km vaativammat nousut ja laskut).

Ensilumenladun pituus/korkeusprofiilikuva mittakaavassa 1:30 000 on nähtävissä liitteenä olevassa Mäntyharjun kunnan latuesitteessä. Ladun pohjat on kunnostettu vuonna 2012 ja päällystetty kivituhkalla. Pohjat ovat routimattomia. 1.3 km:n osuus tarvitsee purutuksen ja 500 m:n matkalla on jo nurmi/ asfalttipinta. Lumetetun alueen ala on uralla $1.8 \text{ km} \times 8 \text{ m} = 14\,400$ neliömetriä.

Kilpailutapahtumissa lähtö- ja maalialueena toimii iso kenttäalue ladun sisäpuolella. Läheiselle tenniskenttäalueelle varastoidaan lunta, jota tehdään talvisina pakkaskausina reittejä varten ladun välittömässä läheisyydessä.

18.Lumitykit ja putket

Lumitykkeitä tarvitaan vähintään 2, jotka sijoitetaan keskeisille paikoille maastoon lumetusta varten. Lumettumisen johdosta ei tarvita metsänhoitotoimenpiteitä, koska lumetusaukot ovat valmiina ja riittäviä. Lisäksi tarvitaan paineenkorotuspumppu ja sen vaatimat tekniset laitteet, kuten vedensuodatinjärjestelmä veden laadun takaamiseksi. Vesi tuodaan tykkeihin irtoletkuilla alueella olevan huoltorakennuksen läheisyydestä. Lisäksi asennetaan maahan kiinteää runkoputkea n. 150 m vedenottamon ja alueella jo olevan huoltorakennuksen välille.

19.Sähkö

Alueelle tarvitaan 100 A varaus, uusi liittymä Savon Sähkö Oy:ltä ja syöttö uusitaan. Asennus tehdään alueella jo olevaan nykyiseen huoltorakennukseen, johon toteutetaan oma alamittaus. Alueella koko reitillä on jo valaistus.

20.Laajennusvara

Mahdollisuus laajentaa ensilumenlatua on lähes rajattomasti, mutta välitön laajennustarve voidaan toteuttaa alueella n. 1 km:n pituisena lenkkinä, jolloin saataisiin 2,5 km ja 3 km ladut erityisesti kilpailuja varten.

Hankekokonaisuus ei tarvitse kunnan teknisen johtajan mukaan rakennuslupaa vaan se voidaan korvata ilmoitusmenettelyllä tai toimenpideluvalla.

21.Kustannusarvio

TULOT

180 000 € Kunnan talousarviopäätös 10.12.2014
(45 000 € valtionavustus)

MENOT

85 000 € lumetustykit
15 000 € rakennussuunnittelu
25 000 € sähkötyöt
15 000 € reitit/ purutus/ pinnoitus
10 000 € aidat
30 000 € vesijärjestelmä

---

180 000 €

---

180 000 €

III LUKU TEKOJÄÄKAUKALO JA CURLINRATA

22.Nykytila

Nykyinen luonnonjäjäkaukalo sijaitsee Mäntyharjun urheilupuistossa keskellä kuntataajamaa ja koulukeskuksen vieressä, jossa on perusopetuksen Yhtenäiskoulu luokat 0-9) ja lukio. Paikan saavutettavuus muualta kunnasta on erinomainen niin julkisilla kulkuvälineillä, linja-autolla kuin aktiivisella kulkutavalla kävellen lähialueelta sekä henkilöautoilla, koska alueella on jo hyvät pysäköintialueet. Kaukalo sijaitsee muiden urheilupuiston keskeisten liikuntapaikkojen – Kisala-sisähallin ja ensilumenladun sekä lasten lähiliikuntalaikka/ pulkkamäen - välittömässä läheisyydessä. Koska talvet ovat viime aikoina olleet lyhyitä, koululiikunta on kärsinyt jään puutteesta. Tällöin koululiikunnassa jääurheilu on jouduttu pakkaamaan lyhyellä ajanjaksolle ja jäätalaa ei ole ollut riittävästi kaikille saatavissa. Jääurheilua harrastavat urheiluseuralaiset joutuvat matkustamaan kohtuuttoman pitkän matkan Mikkeliin n. 50 km asuinpaikasta riippuen saadakseensa jääliikuntapaikkapalveluita riittävästi.

23. Perustelut hankkeen toteuttamisen tarpeesta

Luonnonjäähaukalan tarjoaman lyhyen talvisesongin johdosta kunnassa on kuollut urheiluseurojen taitoluistelukouluja viime vuosina ja erityisesti taitoluistelu junioreiden toiminta on kärsinyt. Tekojäällä pystytään takaamaan aktiivinen jääurheilun seuratoiminta kunnassa. Taitoluistelulla on sukupuolista tasa-arvoa lisäävä merkitys kunnassa, koska se on laajasti tyttöjen harrastama laji ja peruskouluikäiset tytöt liikkuvat poikia vähemmän. Urheiluseurakäyttötarve on Jyväskylän yliopiston Liikuntakasvatuksen laitoksen käyttötarveselvityksen mukaan **n. 25 tuntia viikossa** lokakuulta huhtikuulle.

Perusopetuksen yhtenäiskoulun 0-9-luokat sekä lukio sijaitsevat alueen vieressä ja heidän päivätarpeensa viikossa on lokakuulta huhtikuun alkuun **25 viikkotuntia viikossa** Jyväskylän yliopiston Liikuntakasvatuksen laitoksen tekemän tutkimuksen mukaan.

Kysetutkimus tehtiin käyttäen hyväksi elektronista ja digitalisoitua kysely-ympäristöä (Optima, Discendum Oy).

Koska kunnassa on merkittävästi aktiivista matkailun elinkeinotoimintaa, tekojää palvelee myös talvista matkailusesonkia yhdessä ensilumenladun kanssa, joka on rakennettu aivan kaukalan viereen vuonna 2015. Tekojäällä on näin myös kestävä kehityksen mukainen merkitys, koska kuntalaiset, matkailijat, urheiluseurat ja koulut käyttävät samaa liikuntatilaa eikä niitä tarvitse rakentaa erikseen eri käyttäjäryhmille. Kaukalan sijainti Kisala-sisähallin läheisyydessä mahdollistaa myös sen pukuhuone- ja suihkutilojen käytön, jolloin kaukalan sijainnilla saadaan synergiaetuja. Sama pätee myös pysäköintitiloihin, jotka ovat jo alueella valmiina. Kisala-halli mahdollistaa myös jääurheilukilpailujen ja turnausten pitämisen Mäntyharjulla.

Erityisesti ikääntyneiltä, eläkeläiskerhoilta ja –ryhmiltä sekä koululaisilta on tullut runsaasti käyttötarveideointia curling-radalle, joka voitaisiin rakentaa samalla kun rakennetaan tekojääkaukaloa. Samaan tapaan myös matkailuyrittäjät ovat esittäneet tarpeita 1-rataisesta curling-radasta, joka sijoitettaisiin kaukalan viereen siten, että kaukalan lammen puolelle voitaisiin sijoittaa yksi curlingrata.

Kokonaisuudessaan jään ollessa käytössä viikoittainen käyttötarve, jota nykyinen kaukalo ei pysty täyttämään, on n. 70–80 tuntia viikossa.

24. Pääpiirteinen selostus hankkeesta

Nykyinen kaukalo puretaan ja tilalle sijoitetaan 60 (58) m x 30 (26) m, 1 800 (1508) brm² mitoituksen mukainen tekojääkaukalo sekä samalle jääalueelle kaukalon yhdelle pitkälle sivulle 1-ratainen curling-rata n. 45,72 m x 5 m tai 44,50 m x 4,42 m. Kaukalo tarvitsee uuden perustuksen, johon jäädytysputkisto rakennetaan. Uudet kaukalon laidat rakennetaan joustokaukalokriteerein. Jäädytyskoneisto sekä tila jäänhoitokoneelle vaaditaan läheisestä huoltorakennuksesta. Pukuhuonetilat, WC:t ja suihkut sijoitetaan Kisala-halliin, koska nykyinen huoltorakennus ei täytä pukuhuonevaatimuksia. Nykyiset valaisinpylväät riittävät valaistukseen ulkotekojäällä. Katsomoita ei rakenneta. Jäähile käytetään läheisen ensilumenladun tarpeisiin ja voidaan tarvittaessa varastoida viereiseen metsään sille varatulle paikalle ennen kuljetusta ensilumenladulle. Kaukalosuunnittelussa otetaan huomioon, että voidaan tehdä varaukset myöhemmin mahdollisesti rakennettavaa katsomoa ja kylmähallirakenteita varten. Varaus tehtäisiin myös näiden uutta valaistusta sekä pukuhuoneita ja suihkutiloja varten.

25. Kustannusarvio

350 000 € + curlingrata 100 000 € = 450 000 €

- kaukalo 56 m x 28 m = 1 568 m²
- jäädytysputket
- jäädytyskone
- kaukalon mittainen curlingrata; viralliset mitat ovat joko 45,72 m x 5 m tai 44,50 m x 4,42 m.

IV LUKU KISALA-HALLIN PERUSPARANNUS JA LAAJENNUS

26. Hankesuunnitelma ja nykytilan selvitys

Liikuntahalli Kisala on sisäliikuntahalli aivan kunnan keskustassa Mäntyharjun Urheilupuistossa. Hallin ympäristössä on jalkapallo- ja pesäpallokentät, tenniskentät sekä metsäinen leikkipuisto/hiihtomäki/pulkkamäki. Urheilupuistossa on myös talviaikana jääkaukalo ja aluetta kiertävä kuntorata latuineen, joka on valaistu. Syksyllä 2015 siihen on valmistunut ensilumenlatu lumitykkeineen ja vesijohtoineen.

Kisala-hallia hoitaa, omistaa ja hallinnoi Mäntyharjun kunta. Kisalan kokonaispinta-ala on 1 591,5 m². Halli on tällä hetkellä ainoa useampaa liikuntalajia palveleva monitoimisisäihalli Mäntyharjulla. Kisala-hallin suurin käyttäjä on paikallinen urheiluseura Mäntyharjun Virkistys (MäVi) eri jaostoineen. Viikonloppuisin hallissa on erilaisia turnauksia ja konsertteja, messuja ja useita kulttuuritapahtumia.

Halli palvelee säännöllisesti

- lentopallon,
- salibandyn,
- pesäpallon
- voimistelun
- tanssina ja
- yleisurheilun harjoituksia ja kilpailuja.

Hallin käyttöaste on erittäin korkea – yli 80 %. Päiväkäytön turvaa 100 %:sesti 0-9-luokkainen Yhtenäiskoulu sekä lukio lähialueella eli koululaisilla on saliin hyvä saavutettavuus välituntitietäisyydellä.

Kisalaan tarvitaan kuitenkin laajennus, jotta halliin saadaan täysimittainen salibandykaukalo ja kenttä sekä yksi täysimittainen lentopallokenttä lisää, joka mahdollistaa myös yhden perusopetusryhmän (POR) lisäkäytön.

27. Pääpiirteinen selostus hankkeesta

Kisala-hallia laajennetaan, ts. pidennetään luoteen puoleisesta päädyistä 12 m, jolloin liikuntasalin pinta-ala kasvaa 783 m²:sta 1 089 m²:iin. Laajennuksen myötä saliin saadaan pituussuunnassa yksi nykyinen jänneväli lisää, jolloin sali täyttää täysimittaisen salibandy- ja samalla myös käsipallokentän mitat, jotka mahdollistavat myös täysimittaisen koripallo- ja lentopallokentän kilpailutoiminnan ylempiä sarjatasoja varten samalla peruskorjauksella ja laajennuksella.

Ensimmäiseen kerrokseen lisätään jännevälin laajennuksen pituisesti pukuhuone-, suihku- ja saunatilat. Varastotilat laajenevat samassa suunnassa yhden jännevälin verran salin toisella puolella. Hallia laajennetaan rakennusmassan kaakkoiskulma kiertäen 195 m². Sinne rakennetaan harjoitustilat budolajeille, jotka toimivat nykyisellään erittäin keunoissa harjoitustiloissa. Budosalin viereen tehdään kuntoilusali oheisharjoittelua varten useille lajeille ja pelkästään kuntosaliharjoitteluun.

Toiseen kerrokseen budoalueen päälle rakennetaan aula ja uusi sisääntulo katsojille katsomoon. Lisäksi toiseen kerrokseen rakennetaan wc-, keittiö-, ja kahvilatilat sekä uusi sisääntulo katsojille. Lisäksi toiseen kerrokseen tulee toimistotiloja mm. Mäntyharjun Virkistyskeskuksen käyttöön. Ensimmäisen kerroksen varastotilan päälle rakennetaan porrastettu kiinteä katsomo, jolloin nykyistä tilankäyttöä rajoittava siirrettävä katsomo liikuntasalin reunustalta voidaan poistaa ja lattiapinta-ala jää tehokkaampaan liikuntakäyttöön.

28. Perustelut hankkeen tarpeellisuudesta

Kisala-hallin laajennus palvelisi entistä paremmin eri lajien harrastajia. Laajennuksen myötä halliin saataisiin uusien lajien kuten budolajit, nyrkkeily, käsipallo vaatimat olosuhteet. Lajien tasa-arvoisuutta sekä kuntalaisten liikuntamahdollisuuksia voidaan huomattavasti parantaa eikä vastaavia tiloja tarvitse hakea kaukaa kunnan ulkopuolelta kuten nykyisellään tapahtuu.

Täysimittainen salibandy-kaukalo ja lentopallokenttä mahdollistavat virallisen kilpailutoiminnan järjestämisen ja että joukkueet voivat saada oman kotihallin ja ylipäättään ilmoittautua sarjatoimintaan mukaan. Laajennuksen myötä hallin jo nykyäänkin korkeaa käyttöastetta voidaan lisätä entisestään. Koska budolajien

käyttämä Myllyrinteen harjoittelutila suljetaan, saadaan hallin laajennuksen myötä heille tilat saman katon alle Kisalaan. Uusi kuntosali mahdollistaa lähes kaikkien lajien tarvitseman kuntoilusalin voimaharjoitteluun. Varastotilojen lisäys tuo kaivattua lisätilaa harjoitusvälineille ja – laitteille, jotta niitä ei tarvitse kuljettaa tai kantaa mukana. Nykyinen katsomo vie lattiapinta-alasta liikuntatilaa ja uusi katsomo antaa näin lisää liikkumistilaa salissa. Uuden katsomon myötä mahdollistuu myös esteettömämpi kulku sekä kokonaisuudessaan paremman tason harjoitusolosuhteet.

Kokonaisuudessaan halli kaipaa kokonaisvaltaista perusparannusta jo ikänsäkin puolesta. Lattiamateriaalit eivät vastaa lajien tarvitsemia olosuhteita. Myös esteettömyyttä tulee parantaa, sillä wc-tilojen ahtaus, jyrkät portaat ja kynnykset estävät liikuntarajoitteisten liikkumista hallissa. Suihkutilojen yksityisyyteen kaivataan lisää parannusta. Pukuhuonetilat ovat riittämättömät, sillä niitä käyttävät Kisalan käyttäjien lisäksi myös muut liikuntapuiston käyttäjät.

Kahvion avulla on mahdollista parantaa palvelujen laatutasoa Kisalassa sekä oheistoimintoja koko liikuntapuiston alueella myös kilpailujen ja turnausten aikaan sekä matkailijoita ajatellen.

Parkkipaikkojen turvallisuutta tulee myös parantaa viitoituksella, pihan pintamerkinnoilla ja yleisellä opastuksella niin varsinaisessa pääpysäköinnissä Kisalan sisääntulon yhteydessä kuin alueen muillakin parkkipaikoilla. Jalankulkijoita varten tulee erottaa erilliset kulkureitit aktiivista kulkua varten. Parkkipaikan ja pääsisäänkäynnin valaistus on parannettava. Turha läpiajoliikenne parkkipaikalla tulisi estää.

Hallin saavutettavuutta ulkopaikkakuntalaisia varten tulee parantaa tienvarsiviitoituksella.

29. Huonetilaohjelma

1. Kerros

- n. 1 050 m² palloilusalin uusi jänneväli/ lohko n. 264 m² kuntosali ja budoalue 195 m²

- 81 m2 varastotilan laajennusosa
- 36 m2 uusia pukuhuonetiloja
- 36 m2 uusia pesu- ja saunatiloja

2. Kerros

- 100 m2 katsomon laajennusosa
- 18 m2 uusi inva-tasoinen wc
- 20 m2 kahvio/ keittiö
- 20 m2 toimistotilaa

=====

YHTEENSÄ 1 553 M2 hankkeen laajuus

30.Kustannusarvio

Rakennustieto Oy:n vertailutietojen ja vastaavien nyt Väli-Suomessa toteutettujen hankkeiden perusteella laajennuskustannus on

- salin laajennus $2\,200\text{ €} \times 770\text{ m}^2$ (kaikki uudisrakennus) = 1 694 000 €
- vanhan saneeraus (normaali saneerausaste 40 %) $880\text{ €/neliö} \times 983\text{ m}^2 = 865\,000\text{ €}$

YHTEENSÄ 2 559 040 €

31.Arviointi suunnittelun onnistumisesta

Suunnittelua varten saatiin kerättyä Discendum Oy:n kehittämään ja Jyväskylän yliopiston hallinnoimaan Optima-digitaaliseen ja internetpohjaiseen suunnittelu ympäristöön varsin edustava otos mäntyharjulaista – yhteensä 52 henkilöä keskeisimmistä liikunnassa vaikuttavista ryhmistä julkiselta, yksityiseltä sekä kolmannen sektorin puolelta. Lisäksi opiskelijaryhmä – 23 opiskelijaa – muodostivat

asiantuntijaryhmät kolmelle eri liikuntapaikkahankkeelle. Näin osallistuvan suunnittelun intressiryhmien määrällinen osallisuus oli mittavaa. Puheenvuoroja suunnittelusta kertyi digitalisoidulle alustalle yhteensä 168 kpl.

Virtuaalikeskustelusta Optimassa saatiin myös asiantuntijaryhmälle erittäin hyvät edellytykset luoda kuva suunnittelutarpeesta, jolloin digitaalista osallistuvaa suunnittelua voidaan pitää myös laadullisesti erittäin hyvin onnistuneena. Loppupuolella digiaineiston keruuta muutamia liikunnan intressiryhmiä jonkin verran uupuivat ja opiskelijoiden piti patistella heitä.

Mäntyharjulla osana suunnitteluprosessia pidetty valtakunnallinen pienten kuntien liikuntapaikkaseminaari oli erittäin onnistunut. Sillä pyrittiin tuomaan kunnan liikuntarakentamishankkeet Itä-Suomen AVI:n alueellisen liikuntatoimen ja alueellisen liikuntaneuvoston tietoisuuteen, jotta AVI:lla ja liikuntaneuvostolla olisi mahdollisimman hyvät mahdollisuudet olla perillä Mäntyharjun hankkeista. AVI olikin edustettuna hyvin ja paikalla olivat mm. Pirjo Rimpiläinen Mikkelin toimistosta ja alueellisesta liikuntaneuvostosta mm. Heino Lipsanen. Sen sijaan AVI:n liikuntapäällikkö Matti Ruuska ei yrityksistä ja aikataulujärjestelyistä huolimatta osallistunut seminaariin, millä saattoi olla vaikutusta siihen, että ensilumenlatu ei saanut liikuntapaikkarakentamisen ns. pienten hankkeiden – kustannusarvioltaan alle 700 000 € alv % 0 – sarjassa Itä-Suomen AVI:n päättämää valtionavustusta.

Vuonna 2015 rahoitetut hankkeet olivat valtaosaltaan lähiliikuntapaikkoja, jollainen ensilumenlatukin on, koska se ottaa huomioon erityisesti koululiikunnan mahdollisuudet hiihdossa. Latu sijaitsee keskeisimmällä paikalla kunnassa ja koulujen vieressä, jolloin koululaiset ovat ladun pääkäyttäjiä päiväsaikaan ja kuntalaiset sekä matkailijat ja seurahiihtäjät ilta-aikaan. Latuprofiili on sekä tasaiseen hiihtoon, että mahdollisuus myös jyrkkien mäkien harjoitteluun. Tällöin latu soveltuu samaan aikaan niin varhaiskasvatuksen tarpeisiin pienille lapsille, kuntoilijoille ja kilpailijoille että myös ikääntyneiden ja jopa liikuntaesteisten käyttöön pitkän tasamaasuuden johdosta. Ladun sisällä oleva pulkkamaa tuo ladulle myös nuorimpia liikkujia. Ilmeisesti ilmastonmuutostietoisuus ei ole vielä riittävää AVI-päätöksenteossa ja ensilumenlatuja ei tunnusteta Itä-Suomessa tarpeellisiksi lähiliikuntapaikoiksi vaikka niistä on huutava pula lyhentyneiden lumipeiteaikojen johdosta.

Onneksi Mäntyharjun kunnassa oli riittävää kaukokatseisuutta ja se päätti rakentaa itse ensilumenladun omilla varoillaan, mikä osoittaa päätöksentekijöiden ja virkakunnan valveutuneisuutta asiassa vaikka kunnassa oli hieman erilaisia näkemyksiä ladun rakentamisen ajankohdasta. Yleisesti kaikki pitivät latua kuitenkin eri perustein monikäyttöisenä tarpeellisenä laajoille väestöryhmille. Jääkiekkokaukaloa varten ollaan vasta hakemassa valtioapua, mutta myös sen keskeinen sijainti ja luonnonjääajan jatkuva lyhentyminen luovat sekä sijainnilliset että ilmastolliset perustelut tekojääkentälle. Samaan aikaan kannattaisi toteuttaa myös curlingrata samalle jäälle jatkamalla n. 5 m jääkentän leveyttä, jolla jopa kaukalotoiminnan ja curlingin samanaikainen harrastaminen on mahdollista, kun väliin rakennetaan riittävä turva-aita. Kaukalo on suunniteltu siten, että asteittainen laajennus ns. kylmähalliksi on mahdollista kaavallisesti ja toiminnallisesti. Korkeatasoisina puku- ja sosiaalitiloina voitaisiin käyttää Kisalan pukuhuoneita ja suihkuja, jolloin erillistä uutta pukuhuone- ja suihkutilaa ei tarvita.

Kisalan peruskorjauksella ja laajentamisella voidaan turvata niin koululiikunnan mahdollisuudet kuin erilaisten palloilusarjojen ja turnausten yms. järjestäminen ja pelaaminen Mäntyharjulla. Tuleva sali on juuri sen kokoinen, joista on huutava pula useimmissa palloilulajeissa mm. salibandyssa, jonka suosio kasvaa koko ajan ja jota varten nyt saataisiin monikäyttöinen ja riittävän kova salibandylattia kuitenkin joustolattiana, jottei pelkkä salibandylattiamateriaali vie muilta lajeilta harrastusmahdollisuuksia. Kun kaikki kolme hanketta saadaan toteutettua viimeistään 2020-luvulla, niin Mäntyharjulla on loistavat omavaraiset liikuntaedellytykset turvata liikkuminen omassa kunnassa ja välttää ympäristöllisesti haitallista vapaa-ajanliikenteen suuntautumista pois Mäntyharjulta ja samalla lisätä mäntyharjulaisen liikunnan identiteettiä. Samalla voidaan taata matkailulle tarpeellisia talviolosuhteita pysyvästi ja lumi- sekä jääaikaa pidennettyä jopa useita kuukausia vuodessa. Ympäristöllisesti järkevää on myös se, että matkailijat ja kuntalaiset käyttävät samoja liikuntapaikkoja eikä esim. matkailijoille tarvita erikseen omia investointeja.

1. Liite: Vertailumaakuntien ja valtakunnallisia

vertailulukuja kuntien liikuntataloudesta 2008 – 2012 31

2. Suunnittelussa mukanaolleet henkilöt 38

3. Suunnitteluprosessin kulku, tehtävät ja toimenpiteet 40

**LIITE 1. VERTAILUMAAKUNTIEN KUNTIEN JA VALTAKUNNALLISIA
VERTAILULUKUJA KUNTIEN LIIKUNTATALOUESTA**

VALTAKUNNALLISET VERTAILULUVUT

• VALTAKUNNALLISET KESKIVARVOT V. 2013=

– Suomen kaikkien kuntien keskiarvot

Investoinnit=liikuntarakentaminen 2.50 €/asukas

Käyttökulut =Bruttobudjetti 105.42 €/asukas

Tuotot=Liikuntapaikkamaksut 19.20 €/asukas

Seura-avustus 8.92 €/asukas

Nettomeno=kunnan oma panos 106.22€/asukas

KESKI-SUOMI							
KUNTA VUODET INVESTOINNIT KÄYTTÖKULUT TUOTOT SEURA-AVUSTUS NETTOMENO MAAKUNTA							
Hankasalmi	2008,	1,4	43,3	3,3	1,3	40,	Keski-Suomi
Hankasalmi	2012,	0	51,5	2,9	1,1	48,6	Keski-Suomi
Joutsa	2008,	0	66,	8,	5,1	58,	Keski-Suomi
Joutsa	2012,	0	78,6	8,2	5,3	70,4	Keski-Suomi
Jyväskylä	2008,	9,2	140,5	42,5	1,6	98,	Keski-Suomi
Jyväskylä	2012,	15,	133,	29,6	3,4	103,5	Keski-Suomi
Jyväskylän mlk	2008,	21,4	99,3	15,1	1,8	84,2	Keski-Suomi
							Keski-Suomi
Jämsänkoski	2012,	5,1	88,9	18,8	3,9	70,1	Keski-Suomi
Jämsänkoski	2008,	5,9	129,3	33,3	5	96,	Keski-Suomi
Kannonkoski	2008,	8,1	30,5	0	1,9	30,5	Keski-Suomi
Kannonkoski	2012,	68,3	41,2	0	1,9	41,2	Keski-Suomi
Karstula	2008,	0	32,5	1,1	6,1	31,4	Keski-Suomi
Karstula	2012,	0	48,4	3,7	5,5	44,8	Keski-Suomi
Keuruu	2008,	0	72,4	8,8	2,1	62,6	Keski-Suomi
Keuruu	2012,	32,7	131,8	29,3	2,7	102,5	Keski-Suomi
Kinnula	2008,		82,6	10,3	3,2	72,4	Keski-Suomi
Kinnula	2012,	14,2	98,6	5,7	,6	93,	Keski-Suomi

KESKI-SUOMI							
KUNTA VUODET INVESTOINNIT KÄYTTÖKULUT TUOTOT SEURA-AVUSTUS NETTOMENO MAAKUNTA							
Hankasalmi	2008,	1,4	43,3	3,3	1,3	40,	Keski-Suomi
Hankasalmi	2012,	0	51,5	2,9	1,1	48,6	Keski-Suomi
Joutsa	2008,	0	66,	8,	5,1	58,	Keski-Suomi
Joutsa	2012,	0	78,6	8,2	5,3	70,4	Keski-Suomi
Jyväskylä	2008,	9,2	140,5	42,5	1,6	98,	Keski-Suomi
Jyväskylä	2012,	15,	133,	29,6	3,4	103,5	Keski-Suomi
Jyväskylän mlk	2008,	21,4	99,3	15,1	1,8	84,2	Keski-Suomi
							Keski-Suomi
Jämsänkoski	2012,	5,1	88,9	18,8	3,9	70,1	Keski-Suomi
Jämsänkoski	2008,	5,9	129,3	33,3	5	96,	Keski-Suomi
Kannonkoski	2008,	8,1	30,5	0	1,9	30,5	Keski-Suomi
Kannonkoski	2012,	68,3	41,2	0	1,9	41,2	Keski-Suomi
Karstula	2008,	0	32,5	1,1	6,1	31,4	Keski-Suomi
Karstula	2012,	0	48,4	3,7	5,5	44,8	Keski-Suomi
Keuruu	2008,	0	72,4	8,8	2,1	62,6	Keski-Suomi
Keuruu	2012,	32,7	131,8	29,3	2,7	102,5	Keski-Suomi
Kinnula	2008,		82,6	10,3	3,2	72,4	Keski-Suomi
Kinnula	2012,	14,2	98,6	5,7	,6	93,	Keski-Suomi

POHJOIS-SAVO							
KUNTA	VUODET	INVESTOINNIT	KÄYTTÖKULUT	TUOTOT	SEURA-AVUSTUS	NETTOMENO	MAAKUNTA
Kunta	Vuosi	2008	2012	2008	2012	2008	2012
Iisalmi	2012	42,9	161,4	47,3	4,2	104,1	Pohjois-Savo
Juankoski	2008	1,1	67,6	6,4	3,9	52,1	Pohjois-Savo
Juankoski	2012	0	41,8	3,1	0	38,5	Pohjois-Savo
Kaavi	2008	0	61,3	6,8	6,8	64,4	Pohjois-Savo
Kaavi	2012	46,9	52,1	13,9	8	68,2	Pohjois-Savo
Karttula	2008	8,0	61,8	0,9	1,4	60,8	Pohjois-Savo
Keltele	2008	0	41,3	6,7	2,7	36,6	Pohjois-Savo
Keltele	2012	0	49,7	2,8	3,2	48,5	Pohjois-Savo
Kiuruvesi	2008	18,7	31,4	14,7	3,8	88,7	Pohjois-Savo
Kiuruvesi	2012	87,7	123,3	23,3	3,8	89,6	Pohjois-Savo
Kuopio	2008	20	118,3	23,5	4,3	94,3	Pohjois-Savo
Kuopio	2012	27,6		27,5	6,1	118,8	Pohjois-Savo
Lapinlahti	2008	22,4		1,7	3,1	60,9	Pohjois-Savo
Lapinlahti	2012	0	105	10,7	13,3	94,3	Pohjois-Savo
Leppävirta	2008	7	63,8	3,8	8,4	60,0	Pohjois-Savo
Leppävirta	2012	1,8	83,9	3,8	10,4	80,0	Pohjois-Savo
Maaninka	2008	0	60,3	2,8	1,8	48,2	Pohjois-Savo
Maaninka	2012	0	68	2,1	1,0	66,9	Pohjois-Savo

€/asukas/vuosi = euroa asukkaasta kohti vuodessa

KUNTA	UUDET	INVESTOINNIT	KÄYTTÖKULUT	TUOTOT	SEURA-AVUSTUS	NETTOMENO	MAAKUNTA
Nilsia	2008,	12,6	62,9	5,5	3,4	57,3	Pohjois-Savo
Nilsia	2012,	5,4	109,4	10,9	32,4	98,5	Pohjois-Savo
Pielavesi	2008,	,6	95,8	24,4	6,9	71,4	Pohjois-Savo
Pielavesi	2012,	21,9	101,1	29,2	6,3	71,9	Pohjois-Savo
Rautalampi	2008,	70,1	62,7	9,6	2,	53,1	Pohjois-Savo
Rautalampi	2012,		71,7	5,8	2,3	65,9	Pohjois-Savo
Rautavaara	2008,		93,4	25,1	3,1	68,2	Pohjois-Savo
Rautavaara	2012,	7,7	107,6	24,3	4,4	83,3	Pohjois-Savo
Sillinjärvi	2008,	3,9	70,8	3,2	22,2	67,6	Pohjois-Sevo
Sillinjärvi	2012,	8,8	87,5	3,4	20,4	84,1	Pohjois-Sevo
Sonkejärvi	2008,	28,7	52,9	,6	4,7	52,3	Pohjois-Sevo
Sonkejärvi	2012,	1,1	92,8	,,	5,1	92,8	Pohjois-Sevo
Suonenjoki	2008,	1,8	86,1	10,3	4,6	75,9	Pohjois-Sevo
Suonenjoki	2012,	19,3	94,1	11,1	4,5	83,	Pohjois-Sevo
Tervo	2008,	5,1	90,9	28,6	1,7	62,3	Pohjois-Sevo
Tervo	2012,	69,8	129,1	31,7	1,8	97,4	Pohjois-Sevo
Tuusniemi	2008,	0	27,8	,	4,2	27,8	Pohjois-Sevo
Tuusniemi	2012,	0	67,6	,4	1,4	67,3	Pohjois-Sevo
Verkeus	2008,	3,5	109,3	28,3	4,1	81,0	Pohjois-Sevo
Verkeus	2012,	13,9	138,5	32,3	10,7	106,2	Pohjois-Sevo
Verpeisjärvi	2008,	8,	80,4	2,7	5,7	77,8	Pohjois-Sevo
Vesanto	2008,	0	39,4	2,1	2,5	37,3	Pohjois-Sevo
Vesanto	2012,	123,3	61,9	3,9	3,4	58,	Pohjois-Sevo
Vieremä	2008,	3,	44,1	2,	3,9	42,1	Pohjois-Sevo
Vieremä	2012,	11,7	52,7	2,	4,1	50,6	Pohjois-Sevo

€/asukas/vuosi = euroa asukasta kohden vuodessa

ETELÄ-SAVO

KUNTA VUODET INVESTOINNIT KÄYTTÖKULUT TUOTOT SEURA-AVUSTUS NETTOMENO MAAKUNTA

Enonkoski	2008,	0	101,7	10,3	1,2	91,4	Etelä-Savo
Enonkoski	2012,	11,7	135,1	5,2	1,3	129,9	Etelä-Savo
Heinävesi	2008,	0	48,5	2,2	2,	46,2	Etelä-Savo
Heinävesi	2012,	0	54,5	5,3	2,1	49,2	Etelä-Savo
Hirvensalmi	2008,	8,	44,6	4,	2,4	40,6	Etelä-Savo
Hirvensalmi	2012,	11,8	50,9	5,	2,1	45,9	Etelä-Savo
Joroinen	2008,	,7	196,9	147,9	10,	48,9	Etelä-Savo
Joroinen	2012,	52,7	233,4	175,4	8,9	58,	Etelä-Savo
Juva	2008,	10,7	79,6	15,7	1,8	63,9	Etelä-Savo
Juva	2012,	206,1	75,8	8,	1,9	67,8	Etelä-Savo
Kangasniemi	2008,	2,	68,1	7,7	3,	60,4	Etelä-Savo
Kangasniemi	2012,	1,4	56,	10,3	3,9	45,7	Etelä-Savo
Kerimäki	2008,	9,3	90,7	23,3	4,4	67,4	Etelä-Savo
Kerimäki	2012,	7,4	100,4	28,1	4,7	72,3	Etelä-Savo
Mikkeli	2008,	18,9	89,2	16,6	3,4	72,7	Etelä-Savo
Mikkeli	2012,	13,8	106,2	19,3	4,9	86,8	Etelä-Savo
Mäntyharju	2008,	4,7	70,2	2,3	4,9	67,9	Etelä-Savo
Mäntyharju	2012,	0	75,	3,6	5,	71,4	Etelä-Savo
Pertunmaa	2008,	0	56,6	1,	3,5	55,6	Etelä-Savo
Pertunmaa	2012,	129,8		2,7	3,8	54,9	Etelä-Savo

€/asukas/vuosi = euroa asukkaasta kohti en vuodessa

ETELÄ-SAVO

KUNTA VUODET INVESTOINNIT KÄYTTÖKULUT TUOTOT SEURA-AVUSTUS NETTOMENO MAAKUNTA

Pielisjärvi	2008,	174,	77,7	26,1	10,1	51,6	Etelä-Savo
Pielisjärvi	2012,	10,7	116,2	41,1	8,8	75,2	Etelä-Savo
Punkaharju	2008,		50,2	1,5	3,1	45,7	Etelä-Savo
Punkaharju	2012,	9,3	65,	6,9	2,7	55,2	Etelä-Savo
Puumala	2008,	153,5	60,9	9,1	2,6	51,5	Etelä-Savo
Puumala	2012,	5,9	122,2	42,5	2,9	75,6	Etelä-Savo
Rantasalmi	2008,	7,	75,5	18,1		57,4	Etelä-Savo
Rantasalmi	2012,		97,4	15,5		82,9	Etelä-Savo
Kiiskina	2008,		66,3	2,2	2,6	64,1	Etelä-Savo
Kiiskina	2012,		67,6	2,7	2,9	64,9	Etelä-Savo
Savonlinna	2008,	,7	66,9	16,1	3,5	50,8	Etelä-Savo
Savonlinna	2012,	13,9	73,6	17,8	3,1	55,8	Etelä-Savo
							Etelä-Savo
Sulkava	2008,	5,9	68,6	,	1,	68,6	Etelä-Savo
Sulkava	2012,	15,8	80,9	2,5	1,4	75,4	Etelä-Savo
Suomenniemi	2008,		57,4	2,5	2,5	54,9	Etelä-Savo
Suomenniemi	2012,		47,7	4,	1,5	43,8	Etelä-Savo

€/asukas/vuosi = euroa asukkaasta kohti vuodessa

POHJOIS-KARJALA							MAAKUNTA
KUNTA	VUODET	INVESTOINNIT	KÄYTTÖKULUT	TUOTOT	SEURA-AVUSTUS	NETTOMENO	
Eno	2008,	28,9	72,4	4,6	3	87,9	Pohjois-Karjala
Ilomantsi	2008,	1,2	99,3	7,6	2,8	91,7	Pohjois-Karjala
Ilomantsi	2012,	226,1	102,1	21,6	5,1	80,4	Pohjois-Karjala
Joensuu	2008,	8,8	137,8	31,8	7,2	105,9	Pohjois-Karjala
Joensuu	2012,	14,3	145,6	33,7	7,7	112,	Pohjois-Karjala
Juuka	2008,		57,8	2,1	1,4	55,7	Pohjois-Karjala
Juuka	2012,	2,8	108,8	33,4	2,3	75,3	Pohjois-Karjala
Kesälahti	2008,		33,2	7,1	1,8	28,1	Pohjois-Karjala
Kesälahti	2012,						Pohjois-Karjala
Kilpisjärvi	2008,	3,7	88,8	18,	3,9	71,8	Pohjois-Karjala
Kilpisjärvi	2012,						Pohjois-Karjala
Kontiolampi	2008,	13,1	108,4	30,8	7,8	77,8	Pohjois-Karjala
Kontiolampi	2012,	48,1	111,1	32,8	4,8	78,3	Pohjois-Karjala
Lieksa	2008,	13,5	105,4	11,5	8,2	93,8	Pohjois-Karjala
Lieksa	2012,	250,5	132,	41,5	7,8	90,6	Pohjois-Karjala
Liperi	2008,		45,8	3,1	2,2	42,8	Pohjois-Karjala
Liperi	2012,	1,4	80,3	5,2	2,8	55,2	Pohjois-Karjala
Nurmes	2008,		85,3	7,8	3,7	57,4	Pohjois-Karjala
Nurmes	2012,	13,4	82,5	5,8	4,8	78,7	Pohjois-Karjala
Outokumpu	2008,	3,4	123,3	27,	3,2	96,3	Pohjois-Karjala
Outokumpu	2012,		162,8	28,3	3,3	123,5	Pohjois-Karjala

POHJOIS-KARJALA							MAAKUNTA
KUNTA	VUODET	INVESTOINNIT	KÄYTTÖKULUT	TUOTOT	SEURA-AVUSTUS	NETTOMENO	
Polvijärvi	2008,	0	50,2	5,2	5,2	45,	Pohjois-Karjala
Polvijärvi	2012,	0	61,1	10,2	4,9	51,	Pohjois-Karjala
Pyhäselkä	2008,	0	55,3	5,7	3,6	49,5	Pohjois-Karjala
Rääkkylä	2008,	0	72,3	9,	4,5	63,3	Pohjois-Karjala
Rääkkylä	2012,	0	112,	13,3	14,9	98,8	Pohjois-Karjala
Tohmajärvi	2008,	19,2	45,7	4,3	3,1	41,5	Pohjois-Karjala
Tohmajärvi	2012,	17,2	53,9	3,3	2,	50,6	Pohjois-Karjala
Valtimo	2008,	0	75,	17,9	0	57,	Pohjois-Karjala
Valtimo	2012,	52,9	160,7	15,7	0	145,	Pohjois-Karjala

**LIITE 2. SUUNNITTELUSSA
OPTIMA-YMPÄRISTÖSSÄ
MUKANA OLLEET HENKILÖT**

Sami	Hahl
Tanja	Hartonen-Pulkka
Merja	Heikkinen
Pirjo	Heiskanen
Leena	Hellberg-Tiilikainen
Hanna	Himanen
Marko	Hokkanen
Markus	Honkanen
Päivi	Honkanen
Salla	Huittinen
Markku	Huovinen
Tenho	Hälikkä
Sami	Kauppinen
Maiju	Kokkonen
Lassi	Kousa
Kimmo	Kuhanen
Timo	Kuoksa
Päivi	Lahtinen
Sari	Lantta
Hanna	Lehtinen
Pekka	Luotonen
Juhani	Lyytikäinen
Toni	Maczulskij
Marita	Mattila
Kari	Mouhu
Katariina	Mutka
Taisto	Nevalainen
Reino	Nousiainen
Janne	Nupponen
Sari	Nurminen
Timo	Paakkari
Matti	Paasonen
Tiina	Paasonen
Anna	Parta
Henry	Parta
Tapani	Penttinen
Tuomo	Penttinen
Pertti	Petman
Suvi	Pirnes-Toivanen
Anu	Pulkinen
Raili	Rantanen
Minna	Rossi
Ari	Saarinen

Anneli	Sihvo
Markku	Sohlman
Jyrki	Taumala
Julia	Torniainen
Lasse	Torniainen
Ulla	Torniainen
Hilppa	Tuominen
Eila	Tuovinen
Virve	Väisänen

LIITE 3. SUUNNITELUPROSESSIN KULKU, TEHTÄVÄT JA TOIMENPITEET

LIIKUNTAPAIKAN SUUNNITTELUKURSSI SYYS 2014

MÄNTYHARJUN KISALAN, ENSILUMENLADUN JA
TEKOJÄÄKAUKALON TARVEKARTOITUS JA NIIHIN LIITTYVÄT
VALTIONAPUHAKEMUKSET

Kimmo Suomi

Liikuntasuunnittelun professori

Liikuntakasvatuksen laitos

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

KURSSITEHTÄVÄT

- OPISKELIJAT 23 HENKOILÖÄ VALITSEVAT MIHIN KOLMESTA PÄÄRYHMÄSTÄ OSALLISTUU LUENNON 8.9. AIKANA:
- 1) SISÄHALLI KISALA
- 2) TEKO/KEINOJÄÄKAUKALO
- 3) ENSILUMENLATU
- JOKAINEN RYHMÄ PERUSTAA SUUNNITTELURYHMÄN SEURAavaan Kertaan 15.9. MENNESSÄ JA JOKAISEN OPISKELIJAN TULEE KUULUA JOHONKIN SUUNNITTELURYHMÄÄN 15.9. MENNESSÄ, JOS HALUAA JATKAA KURSSILLA MUKANAOLOA,
- RYHMÄT ASETTAVAT TAVOITTEET JA AIKATAULUN JA PÄÄTTÄVÄT KUINKA USEIN ON VALMIS VIERAILEMAAN MÄNTYHARJULLA, MINIMI 2 KERTAA LUKUKAUDEN AIKANA (ainakin aloitus ja päätöskerrat)

Kurssitehtävät jatkuu....

- jokaisesta ryhmästä ainakin yksi edustaja lähtee mukaan Mäntyharjulle professori Suomen autolla 18.9. klo 7.30 lähtö liikunnan edestä, jos tulee opiskelijoiden omia autoja lisää, niin Mäntyharjun kunta maksaa matkakorvauksen auton omistajalle/kuljettajalle, matkan tarkoituksena on tiedonkeruu suunnittelua varten ja suunnittelun ohjausryhmän tapaaminen sekä opiskelijoiden esittäytyminen,
- JOKAINEN RYHMÄ ANALYSOI TÄHÄN MENNESSÄ SYNTYNEEN MATERIAALIN KISALASISÄILIIKUNTAHALUSTA OPTIMASSA viimeistään 30.9. mennessä, jolloin kukin kolmesta ryhmästä antaa raportin nyt syntyneestä materiaalista
- Ensilumen ladusta ja tekojääkaukalosta annetaan ohjeet opiskelijoille myöhemmin, kun Optimaan on syntynyt riittävästi materiaalia,
- Jokainen ryhmä tekee myös analyysin Optimassa olevasta kuntien taloustiedoista ja pohtii sitä miten Mäntyharju kuntien liikuntatoimen lukujen valossa pärjää erityisesti Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan, Etelä-Karjalan ja Keski-Suomen vastaaviin kuntiin ja maakuntien keskiarvoihin verrattuna 6.10. mennessä,
- JOKAINEN RYHMÄ TEKEE SUUNNITELMAN OMASTA ALUEESTAAN marraskuun loppuun mennessä,
- Jokainen opiskelija tekee henkilökohtaisen valtionapuhakemuksen sen ryhmän liikuntapaikasta, jota on mukana suunnittelemassa marraskuun loppuun mennessä,

Mitä ryhmien pitäisi tehdä 23.9. mennessä 2014?

- Vastata kysymykseen; Ketä KISALA-hallin käyttäjät ovat (tulevaisuudessa) ja käyttäjien tarpeiden kartoitus?
- Ketkä, missä, kuinka paljon, mitä käyttäjäryhmiä, sukupuolia, tyttöjä, poikia, naisia, miehiä, kilpaliikkujia, kuntoliikkujia, muita ryhmiä?
- Mille kelloajoille halutaan ja millaista käyttöä,
- Tarvitseeko halli laajennusta saadun käyttötarpeen mukaan ja jos tarvitsee, niin minkälaisen laajennuksen?

30.9. MENNESSÄ

- **1. FYYSINEN YMPÄRISTÖ**
- - laajuus, minkä lajien sääntöjen mukaiset standardit vai (myös) vapaampaa ei-olympiastandardia, kaikkea ei voi saada, millainen priorisointi monnitoimintatilaan,
- Sijainti ja yleinen saavutettavuus ja esteettömyys
- Varustetaso; mille tasolle tähdätään > kansainvälinen, kansallinen, alueellinen, paikallinen, muu mikä?
- Pukuhuoneet
- Suihkut
- Parkkipaikat
- Kaavoitus
- Kiinteistön muodostus

6.10. MENNESSÄ

• 2. SOSIAALINEN YMPÄRISTÖ

- Ketkä käyttävät ja milloin; päivä, iltapäivä, ilta, viikonloppu, taot, loma-ajat,
- kuinka paljon käytetään,
- Käyttäjärühmiä, jotka maksajia:
  - Urheiluseurat
  - Koululiikunta, sivistys-opetustoimi
  - Kunnan työntekijäyhteisöt
  - Kansalaisopisto
  - Firmat/työntekijäpaikat
  - Muut yhteisöt
  - Kylätoimikunnat
  - Tapahtumat

17.10. MENNESSÄ

• 3. TOIMINNALLINEN YMPÄRISTÖ

- - Mitä toimintoja otetaan mukaan?
- - liittyy siis siihen mitä aikaisemmin on otettu mukaan ja priorisoitu, kaikille pyritään löytämään tila, aika ja käyttömahdollisuus

21.10. MENNESSÄ

- **4. Hallinnollinen ympäristö**
  - Millainen on hallintajärjestelmä?
  - Päätöksentekojärjestelmä?
  - Millainen varausjärjestelmä?
  - Maksujärjestelmä?
  - Vuorojen peruutusjärjestelmä?

Marras-joulukuussa, jonka aikataulu täsmentyy suunnittelutyön etenemisen myötä

- **Väliraportointiseminaari:**
- **Raportoidaan tiedon tuottajille keskeiset tulokset,**
- **Jatketaan elektronisessa ympäristössä tarvittaessa lisä- ja täydentävillä kysymyksillä**
- **Laaditaan tarvittaessa valtionapuhakemukset:**
- **Kunnan pitää varautua vuoden 2015 talousarviovalmisteluissa omarahoitusosuuteen, joka on alle 700 000 €:n hankkeissa 80 % ja isoimmissa yli 700 000 €:n valtionavustukseen/hanke/vuosi, jos halutaan tehdä valtionapuhakemus**
- **Maanantaina 13.6. julkistetaan uusi Valtion Liikuntarakentamisen suunta - asiakirja,**

Joulukuu 2015 – kevät 2016

- Loppuraportin luovutus Mäntyharjun kunnalle + jos on omarahoitus kunnan vuoden 2015 talousarvioon niin tehdään valtionapuhakemukset joulukuun puoliväliin mennessä,
- jos ei ole omarahoitusosuutta niin voidaan laatia valtionavustushakemukset myös vuoden 2015 loppuun mennessä vuonna 2016 rahoitettavaksi,

Toimenpiteitä v. 2015/2016

- Tammi-Helmikuu: Hankkeen julkinen päätösseminaari Mäntyharjulla,
- Maalis-huhtikuussa; jos valtionapuhakemukset sisällä järjestetään Mikkelissä ”lobbaus-seminaari” Itä-Suomen liikunnan AVI:lle
- Kesä-marraskuu: kerätään aineistoa hankkeen toteutuksesta,
- Joulukuu 2015 – huhtikuu 2016: loppuraportointia

Professori KIMMO SUOMI

Projektin vetäjänä toimi Jyväskylän yliopiston liikuntasuunnittelun professori Kimmo Suomi Liikuntakasvatuksen laitokselta. Hän on kehittänyt osallistuvaa suunnittelua liikkumisympäristöjen suunnitteluun soveltuvaksi.

”Systeemisessä suunnittelussa tärkeintä on löytää mahdollisimman kattavasti erilaisia intressiryhmiä, jotka vaikuttavat ja itse toimivat suunnittelukohteissa; liikuntapaikoissa. Yhteistoiminnallisen suunnittelun avulla saadaan erilaiset liikunnan intressiryhmät puhaltamaan yhteen hiileen, jolloin liikuntapolitiikka ja liikuntaelämä kunnassa tulevat enemmän toisiaan ymmärtäväksi. Jyväskylän yliopiston puolesta kiitän Mäntyharjuna kuntaa, että se antoi ennakkoluulottoman mahdollisuuden myös opiskelijoillemme olla mukana oikeassa suunnitteluhankkeessa. Yliopiston intressi on tiedon intressi, joka ei kuitenkaan tässä tapauksessa ole puolueetonta tietoa, koska olemme puolueellisia liikunnan puolesta siten, että tämäkin suunnitelma auttaisi mäntyharjulaisia ja siellä matkailevia liikkumaan entistä enemmän oman hyvinvointinsa vuoksi”.